

3. — GELEN KÂĞITLAR

Tasarılar

1. — Askerî Yargıtay'ın kuruluşu hakkındaki kanun tasarısının Millet Meclisince kabul olunan metni (M. Meclisi 1/142, C. Senatosu 1/115) (Millî Savunma ve Anayasa ve Adalet Komisyonuna)

2. — Kandemir Sipahipala hakkındaki ölüm cezasının yerine getirilmesine dair kanun tasarısının Millet Meclisince kabul olunan metni (M. Meclisi 3/66, C. Senatosu 1/116) (Anayasa ve Adalet Komisyonuna)

Teklif

3. — 1706 sayılı Jandarma Kanununun 6459 sayılı Kanunla muaddel 12 nci maddesinin (b) fıkrasının tadili hakkındaki kanun teklifinin Millet Meclisince kabul olunan metni (M. Meclisi 2/142, C. Senatosu 2/35) (Millî Savunma ve İçişleri Komisyonuna)

Raporlar

4. — Türk Ceza Kanununun 161 nci maddesinin bâzı fıkralarının yürürlükten kaldırılmasına dair kanun teklifinin Millet Meclisince kabul olunan metni ve Cumhuriyet Senatosu Anayasa ve Adalet Komisyonu raporu (M. Meclisi 2/168, C. Senatosu 2/34) (Gündeme)

5. — Toplantı ve gösteri yürüyüşleri hürriyeti hakkındaki kanun tasarısının Millet Meclisince kabul olunan metni ve C. Senatosu Anayasa ve Adalet Komisyonu ile İçişleri Komisyonundan müteşekkil Karma Komisyonu raporu (M. Meclisi 1/91, C. Senatosu 1/107) (Gündeme)

6. — Cumhuriyet Senatosu Manisa Üyesi Orhan Süersan'ın, yasama dokunulmazlığı hakkında Başbakanlık tezkeresi (3/138) (Anayasa ve Adalet Komisyonuna)

BİRİNCİ OTURUM

Açılma saati: 15,00

BAŞKAN — Başkanvekili İbrahim Şevki Atasagun

KÂTİPLER : Tarık Remzi Baltan (Zonguldak), Şevket Köksal (Ordu)

BAŞKAN — Birleşimi açıyorum.

4. — YOKLAMA

BAŞKAN — Yoklama yapılacaktır. (Yoklama yapıldı.)

BAŞKAN — Yeter çoğunluk vardır, müzakereye başlıyoruz.

5. — GÜRÜŞÜLEN İŞLER

1. — Cumhuriyet Senatosu İçtüzük teklifi ve Cumhuriyet Senatosu İçtüzük Komisyonu raporu (2/15) (S. Sayısı: 65 e ek) (1)

BAŞKAN — Gündeme geçmeden evvel İçtüzük Komisyonu Başkanı tarafından verilmiş bir takrir vardır, okutuyorum.

(1) 65 e ek S. Sayılı basmayazı 95 nci Birleşim tutanağının sonundadır.

Yüksek Başkanlığa

Cumhuriyet Senatosu İçtüzük teklifinin sözlü sorulardan önce görüşülmesini arz ve teklif ederim.

İçtüzük Komisyonu Başkanı
Tabîi Üye
Ahmet Yıldız

BAŞKAN — Takriri oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Teklifin görüşülmesine devam ediyoruz. Bir evvelki birleşimde 11 ve 13 neü maddeler Komisyona iade edilmiş idi, acaba Komisyonea tetkik edilmiş midir?..

İÇTÜZÜK KOMİSYONU SÖZCÜSÜ AMİL ARTUS — Hayır efendim.

BAŞKAN — O halde tüzüğün mütaakıp maddelerini müzakereye devam edeceğiz.

Üyelerin hal tercümeleri ve komisyonlara üye seçimi :

MADDE 14. — Üyeler C. Senatosuna katıldıklarında, komisyonların seçimi için meslek, ihtisas ve tahsillerini gösterir kısa hal tercümelerini ve katılmak istedikleri komisyonları bildiren birer belgeyi C. Senatosu Başkanlık Divanına verirler.

Başkanlık Divanı, C. Senatosu grupları başkanları ile de temas ederek, grupların komisyonlara C. Senatosundaki kuvvetleri oranında katılmalarını sağlayacak şekilde aday listelerini düzenler ve üyelere dağıtır.

Komisyonlara üye seçimi, aday listelerinin üyelere dağıtılmasını takibeden ikinci birleşimde yapılır.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen var mı?.. Yok. Maddeyi oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Karma ve Geçici komisyonlar :

MADDE 15. — Genel Kurul, lüzum görürse, karma yahut geçici komisyonlar da teşkil edebilir. Bu komisyonlar, kendilerine havale edilen işin sonuçlanmasına kadar görevlerine devam ederler.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen? Buyurun Sayın Atalay.

SİRRI ATALAY (Kars) — 15 inci maddede, «Genel Kurul, lüzum görürse, karma yahut geçici komisyonlar da teşkil edebilir.» denmektedir. Komisyona iade edilen 13 üncü maddenin (C) fıkrasında ise, «Genel Kurulca başka komisyonlar kurulabileceği gibi, mevcut komisyonlardan bazıları kaldırılabilir veya komisyonların üye sayısı değiştirilebilir.» denmektedir. Buradaki 15 inci maddeyi, bu fıkraya alıp, karma ve geçici komisyonlar kurulabilir demek daha doğrudur. Komisyonun bu 15 inci

maddeyi geri almasını rica ediyor ve maddenin iadesini derpiş eden bir önerge veriyorum. Kabulünü istirham ederim.

SADIK ARTUKMAÇ (Yozgat) — Muhterem arkadaşlarım, biraz evvel kabul buyurduğunuz 14 neü maddede bir zuhul vardır. Düzeltmesini rica edeceğim. Maddede «Senatörlere» kelimesi geçmektedir. Bunun «üyelere» olması lâzım gelmektedir.

BAŞKAN — Artukmaç arkadaşımız teklif ettikleri şekilde düzeltilmesi uygundur. Bu şekilde «Senatörler» «üyeler» olarak düzeltilmiştir. Şimdi, bir önerge var, okutuyorum.

Yüksek Başkanlığa

15 nei madde 13 neü madde ile ilgilidir, beraber görüşülmesinin temini için Komisyona iadesini saygı ile arz ve talep ederim.

Kars

Sırrı Atalay

BAŞKAN — Komisyon bu teklife katılıyor mu efendim,

İÇTÜZÜK KOMİSYONU SÖZCÜSÜ AMİL ARTUS — Bu teklife katılıyoruz efendim.

BAŞKAN — Komisyon katılıyor o halde, 15 nei madde, 13 neü madde ile birlikte müzakere edilmek üzere komisyona iade ediyoruz.

Komisyonlarda Başkan, Başkanvekili ve Kâtip seçimi

MADDE 16. — Komisyonlar, C. Senatosu Başkanının üyelerden herbirine yapacağı yazılı davet üzerine, üye tamsayılarının en az üçte ikisiyle toplanarak kendilerine gizli oyla ve salt çoğunlukla bir başkan, bir sözcü, bir kâtip ve gerekirse bir başkanvekili seçerler.

Üçer gün ara ile yapılacak iki toplantıda yerter sayı sağlanamazsa, üçüncü toplantı üye tamsayısının salt çoğunluğu ile yapılır.

Bir komisyonda lüzum görülürse belirli bir madde için, özel bir sözcü seçilir.

Komisyon başkanının veya vekilinin bulunmaması halinde sözcü ona vekâlet eder, yahut ayrıca bir başkanvekili seçilir.

Başkan — Madde üzerinhe mütalâa varmı? Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

İKİNCİ KISIM*Yasama Yetkisinin Kullanılışı***Birinci Bölüm**

Kanun tasarıları ve teklifleri

Kanun teklifine yetkili olanlar :

MADDE 17. — Kanun teklif etmeye, Bakanlar Kurulu ve Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri yetkilidir.

Üyeler, kendi tekliflerini her iki Meclisin ilgili komisyonlarında savunabilirler.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen var mı? Buyurun Sayın Atalay.

SIRRI ATALAY (Kars) — Arkadaşlar, bu madde Anayasanın 91 nci maddesinde aynen mevcuttur. Noktasiyle, virgüliyle vardır. Burada Anayasanın 91 nci maddesi tekrar edilmektedir, lüzumsuzdur. Bu maddenin çıkarılması hakkında bir önerge vereceğim. Lütfen komisyon da katılsın ve madde çıkarılsın.

BAŞKAN — Bu mütalâaya komisyon iştirak ediyor mu efendim?

İÇTÜZÜK KOMİSYONU SÖZCÜSÜ ÂMİL ARTUS — Muhterem arkadaşlarım, bu önergeye katılmıyoruz. Sebebine gelince; Anayasada bulunan hükümler, İktüzüğe alınmaz diye bir hukuk kaidesi yoktur. Aksine bu İktüzik bizim iç kanunumuzdur. Bilhassa prensip teşkil eden hükümleri buraya koymakta zarar değil, fayda vardır. Çünkü arkadaşlar daima Tüzüğü tetkik edenler, acaba Anayasanın neresindeydi bu hüküm, diye aramaktansa kendi Tüzüğümüze bunu koymak kolaylık ve fayda sağlayacaktır.

Kanun tasarı ve teklifleri deyince, bunu da başa koymakta zaruret vardır. Zaten, maalesef, dün de, baş tarafta 7 nci maddenin çok lüzumlu bir hükmü bu suretle Tüzükten çıkarılmış oldu. Bundan dolayı, Komisyon zaten üzüntü duymaktadır. Şimdi, burada bu maddenin çıkarılmasına hiç taraftar değiliz. Bundan sonra da buna benzer hükümler gelecek. Sırrı Atalay arkadaşımız, «Onu çıkaralım, Anayasada vardır, onu çıkaralım, onu çıkaralım» diyecek. O zaman Tüzük kuşa benziyecek, delik deşik olacak. Hürmetlerimle.

BAŞKAN — Başka söz isteyen var mı efendim? Olmadığına göre bu madde ile ilgili, Sayın Atalay'ın önergesini okutuyorum.

Yüksek Başkanlığa

17 nci maddenin şifahen arz ettiğim sebeplere binaen tasarıdan çıkarılmasını arz ve talep ederim.

Kars

Sırrı Atalay

BAŞKAN — Önergeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Önerge 25 e karşı 36 reyile reddedilmiştir.

17 nci maddeyi tekrar okutuyorum.

(17 nci madde tekrar okundu.)

BAŞKAN — 17 nci maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Madde kabul edilmiştir.

Tasarı ve tekliflerin gerekçesi :

MADDE 18. — Tasarı ve tekliflerin gerekçeli olması ve gerekçede önce tasarı veya teklifin tümü, sonra maddeleri hakkında bilgi verilmesi şarttır.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen var mı?... Olmadığına göre maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Madde kabul edilmiştir.

Tasarı ve tekliflerin komisyonlara havalesi :

MADDE 19. — C. Senatosu Başkanı, Millet Meclisi Başkanlığından gelen tasarı ve teklifleri ilgili komisyonlara re'sen havale ve durumu Tutanak dergisinde derceder.

Bu havaleye bir C. Senatosu Üyesi itiraz etmek isterse, ilk veya sonraki birleşim başında söz alır.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen var mı?... Olmadığına göre maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Madde kabul edilmiştir.

Tasarı veya teklifi geri alma :

MADDE 20. — Millet Meclisi tarafından kabul veya reddedilerek C. Senatosu Başkanlığına gönderilen kanun tasarı veya teklifleri geri alınmaz.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen var mı?... Olmadığına göre maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Madde kabul edilmiştir.

Seçimlerin yenilenmesine karar verilmesi halinde C. Senatosu çalışmaları :

MADDE 21. — Millet Meclisince alınan bir kararla veya Anayasanın 108 nci maddesine göre Cumhurbaşkanınca Millet Meclisi

seçinlerinin yenilenmesine karar verilmesi halinde Cumhuriyet Senatosu çalışmalarına devam eder. Şu kadar ki, görüşmeler sonunda bir tasarı veya teklifin Anayasanın 92 nci maddesi uyarınca Millet Meclisine iadesi gerektiği takdirde iade için yeni Meclisin toplanması beklenir.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen? Yok. Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

İkinci Bölüm

Komisyonların Çalışması

Komisyonların çalışma yerleri ve konuları :

MADDE 22. — Komisyonlar, C. Senatosu Başkanlığınca kendilerine ayrılan odalarda toplanırlar ve havale edilen işlerin incelenmesinden başka hiçbir işle uğraşamazlar.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen?

MEHMET HAZER (Kars) — Efendim bu maddenin mutlak mânası bâzı tereddütleri dâvet eder görülmektedir. «Havale edilen işlerin incelenmesinden başka hiçbir işle uğraşamazlar» deniyor. Halbuki komisyonlar, sadece kendisine havale edilen işleri değil, onların halli yolunda, tüzüğe göre, o işlerin ikmali için gereken diğer muameleleri de yaparlar. Hattâ bakanlıklarla da muhaberede bulunabilirler. Onun için madde bu haliyle çıkarsa komisyon çalışmalarını tahdit etmiş olur. Komisyon acaba bu maddeyi sevk etmekle neyi kasdetmiştir? Maddeden bu dar mânayı çıkardığımız takdirde, arz ettiğim sebeplerle madde maksada uygun olmayacaktır.

BAŞKAN — Komisyonun bir mütalâası var mı efendim? Buyurun. efendim.

İÇTÜZÜK KOMİSYONU SÖZCÜSÜ ÂMİL ARTUS — Efendim, bu maddeden maksat; komisyonlar, kendilerine havale edilmiş olan tasarı ve teklifleri tetkik ederler. Bunun dışında, başka bir mesele ile meşgul olamazlar. Meselâ, Hükümetin iç veya dış siyaseti ile, seminer tertibetmek, münakaşalara girişmek veya bâzı tavsiyelerde bulunmak gibi konularla ilgilenmezler Zaten, bu madde, eski İçtüzükte, yani bundan evvelki İçtüzükte de mevcuttur. «Encümenler kendilerine muhavel işlerin tetkikından başka hiçbir işle meş-

gul olamazlar.» Bunun tatbikatına aidolan notta da şu açıklamalar var : «Komisyonlar kanun teklif edemezler» «Fakat kendilerine verilen meselâ bir yorum istemini kanun şekline sokabilirler.»

Bunun, bugünkü tatbikatı bakımından bir önemi yoktur. Çünkü yorum yetkisi Meclislerden alınmıştır. Yine, komisyonlar kendilerine havale edilmiş olan bir tasarıdan bir maddeyi ayırarak ona yorum kılığı verebilir. Yine, İçişleri Komisyonunun, bir iş hakkında mahallinde inceleme yapması hakkındaki raporu reddedilmiştir. . Bu Meclis hayatımızın tatbikatına ait notlardır. Demek ki, komisyonlar, kendi kendilerine birtakım araştırmalar yapmak veyahut da arz ettiğim gibi açık oturum veya kapalı oturum tanzim ederek meselâ icranın yetkilerine veya siyasetine ait incelemeler gibi vazifelerle mükellef değildir. Maddenin ifade ettiği bundan ibarettir. Komisyonunuz böyle anlamaktadır, bu maddeyle yeni bir hüküm sevk edilmiş değildir. Eski İçtüzükte mevcudolan madde daha açık bir şekle sokularak yazılmıştır. Ve eski Tüzükteki tatbikat da bu maddenin bundan sonraki tatbikatında ışık tutacaktır.

Hürmetlerimle.

MEHMET HAZER (Kars) — Efendim, komisyon sözcüsünün izahları maddenin dâvet ettiği tereddütten daha çok tereddütlere yol açmış bulunmaktadır. Yani bu izahatı içinde maddeye dolan tereddütler hakikaten hepimizi düşündürcek mahiyettedir. Evvelâ bugüne kadar olan tatbikat sadece sayın sözcünün notlarından işaret ettiği gibi değildir.

İkincisi; Anayasamımızı alırken, Batı devletleri tatbikatından, çok kere nümuneler, örnekler verilir. Bunlardan istifade için de gayret sarf edilir. Meselâ Amerika'da bir Dışişleri Komisyonunun, nasıl dış siyaset ile ilgili mevzularda teklifler yaptığı, müzakereler akdettiğini biliyoruz. Ondan başka, bizim Meclis tatbikatımızda da dış işlere taallük eden mevzular hakkında, Dışişleri Komisyonunda müzakereler açıldığı, orada izahat verildiği birçok kereler vâkı olmuştur. Ayrıca bâzı komisyonlar, ilgili oldukları bakanlıkların vazife gördükleri dairenin şümülü içine giren mevzularda tetkikler yapmışlardır. Meselâ : Bayın-

dırılık Komisyonu Bayındırlık işlerini tetkik için mahallinde araştırmayı lüzumlu görmüş, böylece Bayındırlık Komisyonunun yaptığı bu mesai Bakanlık işlerini daha müsmir hale getirmek için faydalı olmuştur. Esasen, aslolan, Anayasanın da, kanunların da maksadı daha geniş hizmet imkânını hazırlamak; Meclisin her ünitesini, her komisyonunu daha geniş nisbette murakabe imkânlarıyla teğhiz etmek; çalışma imkânı vermektir. Halbuki, madde bu şekliyle ve bu esbabı mucibe ile kabul edildiği takdirde arz ettiğim hususların hepsini ortadan kaldırmış olacağız.

Bu hususta ayrıca bir teklif de vereceğim. Fakat, arz ettiğim sebeplere binaen ve maddenin bugüne kadar tatbikatı da göz önüne alınarak, komisyonun maddeyi geri almasını ve daha mükemmel bir halde Yüksek Huzurunuzla getirmesini doğru bulmakta ve rica etmekteyim. Bunu, Yüksek Heyetinizin de tasvibedeceği kanaatindeyim.

Hürmetlerimle.

BAŞKAN — Sayın Sadık Artukmaç.

SADIK ARTUKMAÇ (Yozgat) — Efendim; madde sarihtir, sayın Mehmet Hazer arkadaşımın fikirlerine bendeniz iştirak etmemekteyim. Burada takıldıkları nokta zannediyorum, komisyona havale edilen işler mevzuudur. Ve komisyon başka işlerle meşgul olur demektedir. Bendenizin kanaatine göre, komisyon kendisine havale edilen işlerle meşgul olur. Havale edilmiyen işlerle meşgul olması düşünülemez. Bu bakımdan arkadaşımın hareket noktasının yanlış olduğu kanaatindeyim. Sonra, tüzükte hatırladığıma göre, komisyon, kendisine havale edilen işlerle meşgul olmak ve onun yapılmasını mümkün kılacak hareket tarzını yerine getirmekle mükelleftir. Meselâ Hükümet memurlarını çağırıp dinlemek, Hükümet temsilcisini davet edip izahat istemek, Bakanları dinlemek gibi kendisine mevdu işleri yapmakla görevli olduğuna göre arkadaşımızın endişesinin yerinde olmadığı mütalâasındaayım. Onun için maddenin aynen kabul edilmesi çok isabetli olacaktır. Hürmetlerimle.

BAŞKAN — Sayın Vehbi Ersü.

VEHBI ERSÜ (Tabii Üye) — Sayın arkadaşlarım, sayın Mehmet Hazer arkadaşımızın tekliflerine aynen katılıyorum. Sözlerime başlamadan evvel bu mevzuda bir iki tatbikatı arz

etmek istiyorum. Her şeyden evvel komisyonlar İktisadî maddeleri arasında bazı yetkileri bakımından tenakuz halinde bulunmaktadır.

Çünkü, benden evvel konuşan arkadaşımın da ifade buyurdıkları gibi, komisyonların çok çeşitli şekilde Devlet organları ile temas imkânları vardır. Ama bunun, kapı arkasında değil, de toplantı yerlerinde olmasının, salonlarda olmasının elbette çok büyük faydaları vardır.

Komisyonların, Meclislerin bir parçası olarak, hem siyasi hem de teknik bir organ olarak, Genel Kurul adına vazifeler yaparak, Yüksek Senatoyu aydınlatması, elbette ki memleket hesabına yapılmış birçok tasarrufları daha faydalı bilgilerle mücehhez olarak karar vermek imkânına sahip kılar. Bu sahada yapılacak münferit gayretler terk edilmediği takdirde, komisyonların randımanları haliyle düşecektir. Bu mevzuda bir misal arz etmek istiyorum.

Senatonun kuruluşunu mütaakip ilk toplantıda Tarım Komisyonu Başkanlığına böyle bir teklif yapılmıştı. İktisadî bu hükmü o zaman yarım işlemişti. Heyeti Umumiyedeki arkadaşlarımız, biraz evvel Hazer arkadaşımızın ifade ettiği gibi bu maddenin Heyeti Umumiyenin toplantısına mâni teşkil ettiği fikrini ileri sürmüşlerdir. O halde bu şekilde toplantı yapmak hiçbir işe yaramaz, ancak ölü vakit geçirmeye yarar. Biz ölü vakti kıymetlendirmek üzere teklif yaptık ve dedik ki, yaptığımız teklifin gayesi de komisyonla ilgilidir. Tesriî hayata benim gibi yeni atılmış arkadaşların, şahsan benim gibilerin bu meselede ihtisasımız olmadığına göre işin daha fazla derinliklerine girmek her halde daha faydalı olur kanaatindeyim. Bu arada ön çalışmalar yapılabilir. Bu münasebetle ciddi bir noktaya daha işaret etmek isterim. O da şudur; cümlenizin malûmu olduğu üzere Anayasa ve İktisadîmüz zaman bakımından bazı tahditler koymuştur. Bu tahditleri daha evvelki çalışmalarımızla iyice kıymetlendiremedikse Yüksek Heyetinizi tenvir imkânından mahrum kalacağız demektir. Bunu önlemek için burada toplantılar yapabileceğini, elbette ki komisyonun bünyesi içindeki işlerle iştigal edebileceğini tam mânasiyle kapsıyan bir ifade bulunabileceği cihetle sayın Hazer'in teklifinin desteklenmesini rica ediyorum.

Hürmetlerimle.

BAŞKAN — Madde hakkında başka söz isteyen yok. Bu madde ile ilgili olarak, sayın Hazer'in bir önergesi vardır, okuyoruz.

Yüksek Başkanlığa

Arz ettiğim sebeplerle maddenin komisyona havalesini arz ve teklif ederim.

Kars

Mehmet Hazer

BAŞKAN — Komisyon iştirak ediyor mu efendim.

İÇTÜZÜK KOMİSYONU SÖZCÜSÜ ÂMİL
ARTUS — Hayır efendim.

FİKRET TURHANGİL (Aydın) — Benim de bir tadil teklifim var.

BAŞKAN — Okuyoruz efendim.

Senato Başkanlığına

Madde 22. — Komisyonlar C. Senatosu Başkanlığınca kendilerine ayrılan odalarda toplanırlar.

Komisyona tevdi edilen işlerin intacı için gerekli bütün faaliyetleri ifa ederler.

Fikret Turhangil

BAŞKAN — Komisyon iştirak ediyor mu?...
İÇTÜZÜK KOMİSYONU SÖZCÜSÜ ÂMİL

ARTUS — Hepsi okunsun ondan sonra müteâlamızı arz edelim.

BAŞKAN — Diğer takrirî okutuyorum.

Yüksek Başkanlığa

22 nci maddenin aşağıda yazılı şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederim.

Tekirdağ

Cemal Tarlan

Madde 22. — Komisyonlar C. Senatosu Başkanlığınca kendilerine ayrılan odalarda toplanırlar ve havale edilen işleri icabına uygun bir şekilde incelerler.

BAŞKAN — Efendim, bu önergelerden ikisi hemen hemen aynı mahiyettedir. (Değil, sesleri)

Efendim, birinci önerge maddenin komisyona iadesine aittir. Bu en aykırıdır, komisyon bu teklife katılmamaktadır. Şimdi bu önergeyi tekrar okutup reylerinize arz edeceğim.

(Mehmet Hazer'in önergesi tekrar okundu.)

MEHMET HAZER (Kars) — Cemal Tarlan arkadaşımın teklifine iştirak ediyorum.

BAŞKAN — Önergeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

(Fikret Turhangil'in önergesi tekrar okundu.)

İÇTÜZÜK KOMİSYONU SÖZCÜSÜ ÂMİL
ARTUS — Bu teklife katılıyoruz efendim.

CEMAL TARLAN (Tekirdağ) — Önerge mi geri alıyorum, ben de iltihak ediyorum.

BAŞKAN — Bu önergeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Maddeyi kabul buyurduğunuz önergedeki şekliyle okutarak oylarınıza sunacağım.

Madde 22. — Komisyonlar C. Senatosu Başkanlığınca kendilerine ayrılan odalarda toplanırlar ve havale edilen işleri icabına uygun bir şekilde incelerler.

BAŞKAN — Maddeyi bu değişiklik şekli ile oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

23 nci maddeyi okutuyorum.

Komisyonların gündemleri :

MADDE 23. — Komisyon gündemleri, komisyon başkanlarınca hazırlanarak birleşimden iki gün önce bütün bakanlıklara gönderilir ve üyelere ilân olunur.

C. Senatosu veya komisyon başkanı, acele hallerde, komisyon üyelerini, C. Senatosu araçlarından faydalanmak suretiyle yazılı olarak da toplantıya çağırabilir.

FİKRET TURHANGİL (Aydın) — Muhterem senatörler, bu maddenin tetkikinden anlaşılıyor ki, komisyon başkanlarına bir vazife verilmektedir. Halbuki komisyonların heyeti umumiyesinin faaliyetinin bütün üyelere bilinmesi arzusu, Divana dahi söylenmiş ve bunun temini istenmiştir. Komisyonların faaliyetlerinin üyelere duyurulması hususu meri İctüzüğümüzde de mevcuttur. Şimdi burada Senato komisyonlarının görüşeceği işleri gösteren Meclis dışında birer levhası varsa da, Heyeti Umumiyenin haftalık programlarını bir tutanak şeklinde veya bildiri şeklinde tanzim edip tevzi etmesi daha muvafık olur. Bu komisyonların ayrı ayrı faaliyetinde bulunmaları yanında bütün komisyon faaliyetlerini de ihtiva eden bir hüküm

madde içinde yer alırsa biz bir hafta içinde hangi komisyonda hangi kanun mevzuunun müzakere edilmiş olduğunu tek bir kâğıt üzerinde görmüş ve takip zaruretinin hissettiğimiz zaman o komisyona gitmek imkânına sahibolmuş bulunacağız. Dağınık ilânlar yapmakla beraber toplu bir ilânın yapılması imkânının da bu madde içinde zikredilmesini arz ve teklif ediyorum.

BAŞKAN — Muammer Obuz.

MUAMMER OBUZ (Konya) — Efendim, ikinci fıkra da Cumhuriyet Senatosu araçlarından faydalanmak suretiyle dâvet eder deniyor. Bu takdirde Cumhuriyet Senatosu Komisyonu bunu daktilo ile de yazdırmaya ve dağıtmaya mecbur kalacaktır. Her hangi bir suretle ilân yoluyla çağırmak mümkün olduğuna göre komisyonu diğer imkânlardan mahrum bırakmamak için ikinci fıkranın tayyini rica ediyorum. Bu hususta bir de teklif takdim ediyorum, kabulünü dilerim.

BAŞKAN — Komisyon Başkanı.

İÇTÜZÜK KOMİSYONU SÖZCÜSÜ AMİL ARTUS — Efendim, bu madde, eski şeklinde şöyle idi : «Acele hallerde Komisyon Başkanı üyeleri diğer vasıtalarla da davet edebilir.» Bu hususta komisyonda müzakere cereyan etti. «Diğer vasıtalarla ve ezcümle telefon edilir» denildi. Fakat hakikatte telefon ya yanlış bir yere edilmiştir veya yahut da gayri mesul bir kimse cevap vermiştir. Ahenk içinde çalışılan devirlerde değil, fakat bazı vaziyetlerde iktidarlar bazı kanunları komisyonlarda arzu etmedikleri kimselere duyurmadan, «size haber verdik ama teşrif etmediniz, komisyon toplandı, müzakere edildi» tarzında mâzeret ileri sürerek geçirtmek istiyebilecekleri devirlerin de olabileceğini hesaba katan, millet hayatında bunun da olabileceğini hesaba katan arkadaşlarımız, bu davetin mutlaka yazı ile olmasında ısrar ettiler. Yazı ile davet ulaştırılabilir. Senatonun araçlarından faydalanmak suretiyle yapılabilir. Cumhuriyet Senatosunun çeşitli araçları mevcuttur. Acele ahvalde, meselâ üyenin evine davetiyeyi götürmek icabedebilir. Biz her formülün üzerinde durduk. Bu kadar bir tedbir düşünebildik. Farzedelim ki, bir iş çıktı, saat akşam altıbuçukta davetiye atıldı. O gün Sena-

to günü değilse üye uğramıyacak, dolayısıyla bu davetiye de hiçbir hüküm ifade etmeyecektir. Ertesi günü saat 10 da yapılması kararlaştırılan, istenilen toplantıya, bu suretle arzu edilmeyen üyelerin iştirak etmemesi kolaylıkla sağlanabilecektir. Bunun da hesaba katılması lâzım geliyor. Telefon için de aynı şey mevzuubahistir. (soldan, evine mektup gönderemez sesleri) tatmin edici olarak komisyonun endişesini arz ettik, bir endişe varit, böyle bir endişeyi bertaraf etmek için, böyle bir teklifi memnuniyetle karşılıyoruz.

Diğer konuya gelince: Zannediyorum ona da bu şekilde cevap vermiş oluyorum, eğer hafızam beni aldatmıyorsa.

FKRET TURHANGİL (Aydın Senatörü) — Eski 31 nci maddede «Encümen ruzmanelerinden bütün mebusların bir gün evvelinden haberdar edileceği» kaydı vardır. Birçok senatör arkadaşlar müracaat ettiler, esas faaliyetin komisyon faaliyeti olduğunu ve bundan topluca haberdar olmaları icabettiğini söylediler. Komisyonlarda görüşülen meselelerden bütün üyelerin zamanında haberdar olması bakımından bu maddeye bir ilâve yapılmasını teklif ediyorum.

İÇTÜZÜK KOMİSYONU SÖZCÜSÜ AMİL ARTUS — Bu, ancak komisyonlarda bir hafta içinde konuşulacak konuların bir cetvel halinde ilân ile mümkün olabilir. Fakat önceden bir cetvel neşredilmesinin kolay olmayacağını tahmin ediyorum. Çünkü biliyorsunuz komisyonlar her zaman görüşeceği konuları daha önceden bilemiyorlar. Bakıyorsunuz o gün saat iki de bir konunun görüşülmesi gerektiği bildiriliyor. Komisyon Başkanı arkadaşlara haber veriyor. Yarın akşam üzeri toplanacak diye haber gönderiliyor.

Hafta başında, Fikret Turhangil arkadaşımızın istediği şeyleri ilân etmek mümkün değil. Çünkü, komisyonların ne konuşacakları belli değil. Böyle bir cetvel tanzim edilsin, diyorlar. Cetvel nasıl tanzim edilecek? Bu bilgi nasıl toplanacak? Normal olarak gelen tasarılar bir cetvelde toplanabilir. Ama, sıkışık hallerde, meselâ dün gösteri yürüyüşlerine dair kanunun görüşülmesine başlanmasına dair tebliğati aldık. Hemen komisyona iştirak ettik. Bunun gibi acele ve âni davetler karşısında kal-

maktayız. Bunları evvelden hafta başında bir cetvelde göstermeye imkân yoktur. Böyle bir cetvelin tanzimine dair, buraya böyle bir hüküm koyarsak, bu cetvel çok kifayetsiz olacak ve asıl takibedilmesi istenilen faaliyeti takibetmek imkânını vermiyecek.

Prensibolarak, Sayın Turhangil'in teklifi faydalı, fakat tatbikat bakımından tatmin edici görülmediği için böyle bir fıkrayı buraya koymadık.

FİKRET TURHANGİL (Aydın) — Efendim, bir noktayı komisyon başkanından rica edebilir miyim?

BAŞKAN — Buyurun efendim.

FİKRET TURHANGİL (Aydın) — Efendim, maddenin 2 nci fıkrasında, C. Senatosu tâbiri var, tahmin ederim ki bunun C. Senatosu Başkanı, olması lâzımgelir. Çünkü, C. Senatosu diye davet edecek bir makam yoktur, buna Başkanı kelimesinin ilâvesi icabeder mi etmez mi? Bu hususta bir de taktir veriyorum efendim.

İÇTÜZÜK KOMİSYONU SÖZCÜSÜ ÂMİL ARTUS (C. Başk. Kon.) — Efendim, «Cumhuriyet Senatosu veya komisyon başkanı» diyor.

FİKRET TURHANGİL (Aydın) — «Başkanı» tâbiri yoktur.

İÇTÜZÜK KOMİSYONU SÖZCÜSÜ ÂMİL ARTUS — Evet, buradaki komisyondan sonra gelen «başkanı» kelimesi hem komisyon hem de Cumhuriyet Senatosu Başkanı olarak düşünülmüştür. Arayarda «veya» vardır.

SUPHİ KARAMAN (Tabii Üye) — Muhterem arkadaşlarım, biraz evvelki fikri kürsüye getirmiş olan, ortaya getirmiş olan arkadaşımız Fikret Turhangil, bugün Meclis çalışmalarında yepyeni bir metodu ortaya getirmiş bulunuyor. Hakikaten bu, Meclis çalışmalarında çok mühimdir. Meclis çalışmalarında en büyük faaliyet komisyonlarda geçmiş olduğuna göre, her hangi bir tasarrufların hangi komisyonda, ne zaman görüşüleceğinin tahmin edilerek önceden, bir hafta önceden belli olması, tablo halinde bütün arkadaşlarımıza dağıtılmış bulunmalıdır.

Meclis üyeleri, komisyonlarda görüşülen tasarrufların heyeti umumiyesine ferdan hâkim

olması bakımından icabında gidip dinlemek ve mütalâalarda bulunmak bakımından çok faydalıdır. Turhangil arkadaşımıza ben de canı gönülden iştirak ediyorum. Bende başka bir teklifi ortaya getirmek istiyorum. O da şu: Komisyon çalışmalarının düzenlenmesini tamamiyle komisyon başkanlık divanı yapar. Fakat Turhangil'in ifade ettikleri hususu bütün şümüllü ile yapılabilmesi için bilhassa komisyon başkanlık divanından ziyade C. Senatosu Başkanlık Divanına verilmiş olması çok daha faydalı olacaktır. Biraz evvel Âmil Artus'un ifade ettikleri, kastı mahsusla tebliğlerin yapılmaması gibi hususları tamamiyle önleyici bir faydası vardır. Bu iş belki basit gibi görülürse de hakikatte böyle değil. Basit gibi görünen bu işi, bu işte yetiştirilmiş birkaç memur yapabilir.

Askerlikte de en küçük birliklerde dahi buna benzer ve hattâ bundan daha çok şümüllü haftalık plânlamalar vardır. Bunu her hangi bir subay veya iyi yetişmiş bir assubay dahi yapabilir. Binaenaleyh Turhangil arkadaşımızın ifadesine tamamiyle iştirak ediyorum. Bütün üyelerin komisyon faaliyetlerini bilmeye şiddetle ihtiyaçları vardır. Ancak bunun Cumhuriyet Senatosu Başkanlık Divanı tarafından düzenlenmesi lâzımdır. «Komisyon başkanlarına hazırlanacak komisyon gündemleri» yerine «Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına tertibedilecek» şeklinde denirse daha iyi olur.

BAŞKAN — Sayın Mehmet Hazer.

MEHMET HAZER (Kars) — Muhterem arkadaşlarım, içtüzüğün eski bir hükmü buraya aktarılırken bir ilâve yapılmış ve maddenin şümüllü daraltılmıştır. Âmil Artus beyin kastettiği ve temas buyurdıkları hususlar vaki olabilir. Amma, maddenin kifayetsizliğinden değildir. Onu yapmak isteyen, başka yollarla da yapabilir. Öbür eski maddenin, komisyon üyelerine duyurulur, denmiştir. Buraya falan yollarla duyurulur şeklinde bir kısım konarak tahdit edilmiştir. Bir kısım madde ile gayet geniş tutulmuştur. Şununla, şununla yapar, demektense, sair araçlarla yapar, âzaya ulaştırır. Bu sair araçlar, eski metinde diğer sair vasıtalar kaydı, şimdi metinde (C. Senatosu Başkan, araçlarından,) kaydından hem şümüllü, hem de geçmiş tatbikat göstermiştir ki ondan daha faydalı. Me-

selâ demin arkadaşımızın bahsettiği haftalık cetvel belki mümkün olmayabilir. Fakat, her komisyon, toplantıdan daha evvel, bir iki gün evvel gazetelerde ilân yapabilir, ilgili bir cetveli komisyon odasının muayyen bir yerine asabilir. Radyo ile ilân yapabilir. Binaenaleyh, sair vasıtalar kaydı daha şumullü ve daha istifadeli ve maksada daha uygundur.

Bu itibarla maddeye eklenmek istenen, «Cumhuriyet Senatosu Başkanlığı araçları» kaydı yerine, «sair araçlar», kaydını koymak, hiç olmazsa eski metni muhafaza etmek maksada daha uygun olacaktır. Komisyon lütfeder de bunu bu şekilde tasvibederse eski şekil muhafaza edilerek ihtiyaçlar karşılanmış olur. Aksi takdirde Komisyon mahdud araçlarla bu hizmeti yapacaktır. Kutulara yazı gönderecektir. Halbuki pekâlâ telefon da olabilir, pekâlâ gazete ve radyo ile de olabilir. Bu itibarla, «sair araçlar» kaydı daha iyidir. Bu arz ettiğim noktalar Komisyone da dikkate alınarak düzeltilirse daha iyi olur, kanaatindeyim.

BAŞKAN — Buyurun Sayın ERSÜ,

VEHBI ERSÜ (Tabii Üye) — Sayın Turhangil'in teklifleri, komisyonlardaki bütün faaliyetlerden, bu çatı altında mevcut bütün üyelerin haberdar olabilmeleri için, daha geniş, daha şumullü bir faaliyet cetveli hazırlanarak bütün üyelere tevziinin sağlanması şeklindedir. Bu teklife ben de katılır, çalışmaların duyurulmasının sağlanmasını isterim.

Ancak bu husus yapılmaktadır. Bunu sağlayan hususlar da, şunlardır. Biliyorsunuz, evvelâ Meclislerde, gelen kâğıtlar adı altında bir matbua dağıtmakta ve bu suretle, komisyonlara gelen bütün mebuslar, senâtor ve milletvekilleri, bu çatı altına giren her türlü yazı ve tekliften haberdar edilmektedir.

Ayrıca, üyelerin bütününü hedef tutan, giriş - çıkış hollerinde, ilân tahtaları, hangi komisyonların, nerelerde, ne zaman kurulduğu hakkında en az bir kaç gün evvel ilân yapmak suretiyle üyeler haberdar edilmektedir. O halde bugün bu iera ediliyor. Şu halde yeni bir mekanizmaya ihtiyaç var mı yok mu?.. Yok diyoruz. Çünkü; evvelâ geniş bir kırtasiyecilik ve formalite mevzuuna tekrar giriyoruz. O da bir sürü faaliyetleri ihtiva edecektir. Tatbikatında demin saydığım işler mükerreren yerine getirilmiş olacaktır. Bu ise lüzumsuzdur. Kırtasiyecilik ve kırtasiye mevzuunda, kâğıt, mürekkep ve matbaa işlerindeki sarfiyatı artıracaktır. Sonra daha ciddisi, yeni bir kadroyu bu işi hazırlamak için ihdas etmek lâzımdır ki, bu takdirde yeni bir israf zihniyeti ile karşı karşıya kalacağız. Bunun dışında daha ziyade kendi kendimizi bağlı hisseder gibi, ekonomik zihniyetle bağlı olduğumuzu hissettiğimiz zaman, yeniden yaygın bir formalite ve yeni bir israf kapısı açılmış olacaktır. Bu işlerin lüzumsuz olduğuna kaani olduğum için iştirak edemiyorum ve teklifin kabul edilmemesi için söz almış bulunuyorum. Hürmetlerimle.

BAŞKAN — Buyurun Sayın Mustafa Yılmaz İnceoğlu.

MUSTAFA YILMAZ İNCEOĞLU (Afyon Karahisar) — Muhterem arkadaşlar, 23 nci maddenin 2 nci fıkrasını şu şekilde teklif ediyorum: «Cumhuriyet Senatosu veya Komisyon Başkanı âcil hallerde komisyon üyelerini ve Cumhuriyet Senatosu araçlarından faydalanmak suretiyle yazılı olarak toplantıya çağırabilir.» Burada radyo ilânı diyoruz, çünkü Sayın Komisyon Başkanımızın söylediği gibi evlere adam göndermek ve imza almak suretiyle toplantıya çağırmak çok zor bir iş. Zira evinden başka yerlerde olanlar da bulunabilir. Bu itibarla radyo ile de ilân edilmek lâzımdır. Bunun yanına telefon koymuyoruz. Burada da Sayın Komisyon Başkanının mütalâasına iştirak ediyoruz. Telefon belki edilir, belki edilmez. Bu ise edildi edilmedi münakaşalarını mucibolur. Böyle mühim anlarda Cumhuriyet Senatosunun araçlarından faydalanmak suretiyle evlerine gönderilir, imza mukabilinde tebligat yapılırsa daha muvafık ve daha sağlam olacağı kanaatindeyim. Bu itibarla önergemi takdim ediyorum.

BAŞKAN — Madde hakkında başka söz isteyen var mı? Yok. Madde ile ilgili önergeler vardır, ayrı ayrı okutuyorum.

Yüksek Başkanlığa

Maddenin 2 nci fıkrasının aşağıda yazılı olduğu şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederim.

Konya

Muammer Obuz

(Acele hallerde, Cumhuriyet Senatosu veya komisyon başkanları, üyeleri, yazı veya ilân yoluyla de toplantıya çağırabilirler.)

Başkanlığa

MADDE 23. — Maddenin ikinci fıkrasında-
ki Cumhuriyet Senatosu kelimesi yanına, «Baş-
kanı» teriminin ilâvesini arz ederim.

Aydın

Fikret Turhangil

Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına

Yüksek Heyete arz ettiğim sebepler karşı-
sında 23 nü maddenin komisyona geri alın-
masını arz ve teklif ederim.

Aydın

Fikret Turangil

C. Senatosu Başkanlığına

23 nü maddenin aşağıda yazılı şekilde de-
ğiştirilmesine arz ederim.

Afyon

Mustafa İnceoğlu

C. Senatosu veya Komisyon Başkanı acele
hallerde, Komisyon üyelerini, radyo ilânı ve C.
Senatosu araçlarından faydalanmak suretiyle
yazılı olarak toplantıya çağırabilir.

BAŞKAN — Bu 4 önergeden en aykırısını
tekrar okutarak oylarınıza arz edeceğim.

(Fikret Turhangil'in ikinci önergesi tekrar
okundu.)

BAŞKAN — Komisyon iştirak ediyor mu?

İQTÜZÜK KOMİSYON SÖZCÜSÜ ÂMİL
ARTUS — İştirak etmiyoruz.

BAŞKAN — Önergeyi oylarınıza sunuyo-
rum. Kabul edenler... Etmeyenler... Komisyona
iadesi kabul edilmiştir. Maddeyi önergelerle bir-
likte Komisyona veriyoruz.

**Komisyonlarda işlerin görüşülmesine başla-
ma zamanı :**

MADDE 24. — Komisyonlar, acele işler
haric olmak üzere, kendilerine havale edilen iş-
lerin görüşülmesine ancak kırk sekiz saat son-
ra başlarlar.

Genel Kurulda görüşülen bir kanunun ko-
misyona iade olunmuş bir veya daha ziyade
maddesinin müzakeresi bundan müstesnadır.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen
var mı?... Yok. Maddeyi oyunuza arz ediyorum;
kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Komisyonların toplantı ve karar sayısı :

MADDE 25. — Komisyonlar, üye tamsayısı-
nın en az salt çoğunluğu ile toplanır ve mevcu-
dun salt çoğunluğu ile karar verir.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen
var mı?

VEHİ ERSÜ (Tabii Üye) — Efendim,
«en az salt çoğunluk» deniyor. Komisyon iştir-
rak ederlerse «en az» kelimesinin kaldırılma-
sını teklif ediyoruz.

BAŞKAN — Efendim, Vehbi Ersünün tek-
lifine Komisyon iştirak ediyor mu?

İQTÜZÜK KOMİSYONU SÖZCÜSÜ ÂMİL
ARTUS — Katılıyoruz efendim.

BAŞKAN — Efendim, maddeden «en az»
kelimesinin çıkarılması hususundaki Vehbi Er-
sü arkadaşımızın tekliflerine Komisyon katılı-
yor. Maddeyi tashih edilmiş şekliyle oylarınıza
sunuyorum; kabul edenler... Etmeyenler... Ka-
bul edilmiştir.

Komisyonlarda gizli oturma :

MADDE 26. — Bir komisyonda gizli otu-
rum yapılmasını ilgili bakan yahut komisyon
üyelerinin üçte biri istiyebilir.

Gizli oturumda, ilgili bakan veya onun ten-
sibedeceği uzmanlarla komisyon üyelerinden
başkası bulunamaz.

Gizli oturum yapılması görüşmelerin sır ola-
rak saklanmasına söz verilmek demektir.

C. Senatosu gruplarının gizli oturumların-
da da bu hüküm uygulanır.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen
var mı?... Buyurun Sayın Ersü.

VEHİ ERSÜ (Tabii Üye) — Bu maddede,
bir komisyonda gizli oturum yapılmasını ilgili
bakan veya komisyon üyelerinin üçte biri isti-
yebilir, denmektedir. Malûmunuz; Komisyon
üyelerinin tamsayısı vardır. Komisyon üyeleri-
nin toplantı sayısı vardır. Burada üçte bir açık
bırakılmış bir kapıdır. Burada açık ifade kul-
lanmak lâzımdır. Toplantı nisabının üçte biri
veya mevcudun üçte biri demek lâzımdır.

BAŞKAN — Buyurun.

SADİK ARTUKMAÇ (Yozgat) — Dün 11
nei madde Komisyona iade edilmişti. Bu 26 nei
maddeyi de onunla ilgili görmekteyim, son fık-
rası dolayısıyla, 11 nei madde tavazuh ettiği
takdirde bu 26 nei maddenin son fıkrasına ona
göre bir istikamet verilecektir. Bu sebeple bu
maddenin Komisyona iadesini arz ve teklif ede-
rim. Ve buhususta bir tahrir sunuyorum. Hür-
metlerimle.

BASKAN — Buyurun.

MUAMMER OBUZ (Konya) — Efendim, maddenin son fıkrasında, siyasi parti gruplarının iç çalışmalarına müdahale gibi bir vaziyet ihdas edilmiştir. Halbuki, siyasi gruplar kendi parti prensiplerine göre İçtüzüklerini tanzim etmektedir. Bu hüküm zaittir. Komisyon kabul ederse bu fıkranın kaldırılmasını arz ve teklif ediyorum.

BASKAN — Komisyon?

İÇTÜZÜK KOMİSYONU SÖZCÜSÜ ÂMİL ARTUS — Efendim, son fıkranın kaldırılması hakkındaki takriri katılıyoruz.

BASKAN — Takriri okutuyorum.

Riyasete

26 ncı maddenin son fıkrasının tamamen kaldırılmasını arz ve teklif ederim.

Konya
Muammer Obuz

BASKAN — Komisyon önergeye katılıyor. Önergeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Maddeyi, son fıkra çıkarılmış olarak oyunza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

İşin diğer bir komisyona tevdi :

MADDE 27. — Bir komisyon kendisine havale edilen tasarı ve teklifin diğer bir komisyona aidolduğunu mütalâa ederse, gerekçe beyan ederek o komisyona havalesini C. Senatosu Başkanlığından istiyebilir.

Bir komisyon belli bir konu hakkında önce diğer bir komisyonun mütalâasını almaya lüzum görürse, o komisyona konuyu bildirerek, düşüncesini sorabilir.

Mütalâası sorulan komisyonun raporu, diğer raporlar gibi basılır ve üyelere dağıtılır.

BASKAN — Madde hakkında söz isteyen var mı?.. Buyurun, Sayın Obuz.

MUAMMER OBUZ (Konya) — Komisyonlar arasında icabi veya selbi bir ihtilâf çıkarsa ne olacaktır? İki komisyon arasında bir ihtilâf çıkıyor. İhtilâf mevzuunu birine gönderiyorsunuz, bu benim vazifem değildir diye iade ediyor. Diğerine gönderiyorsunuz, o da benim vazifem değildir diye geri gönderiyor. Böyle bir halde ne olacaktır; İçtüzüğe bu hususla ilgili bir hüküm koymak icabetmez mi?

İÇTÜZÜK KOMİSYONU SÖZCÜSÜ ÂMİL ARTUS — Böyle bir hüküm koymaya lüzum görmedik. Çünkü böyle bir vaziyette meseleyi Başkanlık Divanı halledecektir. Ayrıca bir hüküm sevkine lüzum görülmedi.

BASKAN — Madde hakkında başka söz isteyen?... Yok. Maddeyi oyunza arz ediyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Madde kabul edilmiştir.

Komisyonlara havale edilen evrakın bastırılması :

MADDE 28. — Komisyona havale edilen kağıtlar, Başkanın tensilbi veya komisyon üyelerinden beşinin talebi üzerine o komisyona bastırılır.

BASKAN — Madde hakkında söz isteyen var mı?.. Yok. Maddeyi oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Komisyonların tutanakları :

MADDE 29. — Komisyon görüşmeleri özet olarak zaptedilir. Şu kadarki, komisyon görüşmelerin tümünün steno ile zaptedilmesine karar verilebilir.

Tutanağı Başkan veya üyeler imza ederler.

BASKAN — Madde hakkında söz isteyen var mı? Yok. Maddeyi oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Komisyonların raporları :

MADDE 30. — Komisyon raporlarını; Başkan, sözcü ve kâtip ile görüşmelerde hazır bulunmuş olan üyeler imza eder. Raporlar C. Senatosu Başkanlığına verilir. Başkanlık Divanı bu raporları derhal bastırarak üyelere dağıttırır.

Bu suretle basılıp dağıtılmayan raporlar Genel Kurulda görüşülemez. Komisyon raporları Başkanlığa verildikçe re'sen Tutanak Dergisine ve gündeme geçer.

Komisyon üyesi, muhalefeti sebebini raporda açıklamak mecburiyetindedir. Aksi halde rapor aleyhinde konuşamaz ve sözcüden soru soramaz.

BASKAN — Madde hakkında söz isteyen var mı?

SADIK ARTUKMAÇ (Yozgat) — Efendim, son fıkrada bir matbaa hatası var galiba «dağıtır» kelimesi «dağıttırır» şeklinde olacaktır, zan ediyorum.

İÇTÜZÜK KOMİSYONU SÖZCÜSÜ AMİL

ARTUS — Evet efendim, matbaa hatası olmuştur. «Dağıttırır» şeklinde olarak düzeltiyoruz.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen?.. Yok. Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Komisyonların Genel Kurulda savunmaları:

MADDE 31. — Bir tasarı veya teklifi Genel Kurulla ilgili komisyon savunur.

Diğer bir veya daha ziyade komisyonlarda aynı tasarı veya teklif hakkında görüşme yapılmış ve rapor düzenlenmiş ise o komisyonlar, gerektiğinde, yalnız kendilerine aidolan madde veya kısımları savunurlar.

Raporu görüşülen bir komisyonun başkanı ve sözcüsü ve üyeleri komisyonlara ayrılan kısımda otururlar.

Komisyonun salt çoğunluğu hazır bulunmadığı takdirde, gelmeyen üyeler, önermeleri kabul veya red için, sözcüye yetki vermiş sayılırlar.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen var mı? Yok.. Maddeyi oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Tasarı ve tekliflerin komisyonlara neticelen-dirme zamanı :

MADDE 32. — Komisyonlar kendilerine havale edilen tasarı ve teklifleri Millet Meclisi komisyonlarında o tasarı ve tekliflerin görüşülmesi için geçen zamana eşit bir süre içinde sonuçlandırıp Genel Kurula göndermekle yükümlüdürler. Şu kadar ki bu süre, bir buçuk ayı geçemez.

Bir tasarı veya teklif yukardaki fıkrada yazılı süre içinde sonuçlandırılmadığı takdirde Hükümet veya teklif sahibi, bunların doğrudan doğruya gündeme alınmasını Genel Kuruldan isteyebilir.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen var mı? Yok.. Maddeyi oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Komisyonların bakanlıklarla muhaberesi :

MADDE 33. — Komisyonlar, bütün bakanlıklarla doğrudan doğruya muhabere edebilirler.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen var mı? Yok.. Maddeyi oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Komisyon üyelerinin devamsızlığı :

MADDE 34. — Komisyon toplantılarına özürsüz veya izinsiz olarak aralıksız dört birleşim katılmıyanlar veya devamsızlıkları bir ay içinde yedi birleşimi geçenler, komisyonlardan çekilmiş sayılır ve yerlerine yenilerinin seçilmesi için durum derhal C. Senatosu Başkanlığına bildirilir.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen var mı? Sayın Obuz.

MUAMMER OBUZ (Konya) — Efendim, maalesef arz etmeye mecburum. Tesriî Meclislerde, gerek Millet Meclisinde gerekse Senatoda devam başta gelmektedir. Devam meselesi ezeli derdimizi teşkil etmektedir. Ekseriyet bir türlü teşkil edilememektedir. Meselâ, şu andaki manzarayı temâşa etmek, bu mevzuda bir hükme varmaya yeter sanırım.

Komisyonlara devam meselesi de aynı şekildedir. Acaba, Senatoda ve komisyonlarda devamsızlığı itiyat eden arkadaşlar hakkında bir cezai müeyyide koymayı düşündüler mi? Düşünmediklerine göre bunun sebebi nedir? Halen mer'î bulunan Tüzükte Resmî Gazetede ilân müessesesi vardır. Bunu neden bu Tüzüğe aksettirmemişlerdir? Bunu öğrenmek istedim. Hürmetlerimle.

BAŞKAN — Komisyon.

İÇTÜZÜK KOMİSYONU SÖZCÜSÜ AMİL

ARTUS — Efendim, eski İktüzükte, 45 nci maddede «Mâzeretsiz veya haber vermeden mütevali dört inikatta hazır bulunmayan encümen âzası encümence istifa etmiş addolunabilirler.

Bu takdirde yenileri intihap edilmek üzere keyfiyet Meclis Riyasetine bildirilir.» diye bir hüküm var.

Yeni madde «Komisyon toplantılarına özürsüz veya izinsiz olarak aralıksız dört birleşim katılmıyanlar veya devamsızlıkları bir ay içinde yedi birleşimi geçenler, komisyonlardan çekilmiş sayılır ve yerlerine yenilerinin seçilmesi için durum derhal C. Senatosu Başkanlığına bildirilir.» demektedir.

Aşağı yukarı aynı hükmü ihtiva ediyor. Her iki maddede, sayın arkadaşımızın buyurdukları meselede, cidden komisyonlarda üzerinde ve uzun uzadıya üzerinde görüşmeler cereyan eden bir konudur. Aşağıda Genel Kurul toplantılarına ait fasıl geldiği zaman göreceksiniz. Orada Genel Kurula devamsızlık hakkında birtakım müeyyideler derpiş edilmiştir. Burada, evvelemin-

de yoklama sistemi değiştirilmiştir. Diğer Batı memleketlerinde de görüldüğü gibi, şuraya konulacak bir defteri herkesin imza etmesi sistemi kabul edilmiştir. Ayrıca başkanın kanaat getirmesi veyahüt bunu muayyen sayıdaki üyelerin ileri sürmesi karşısında, ad okunmak suretiyle yoklama esası kabul edilmiştir. Bütün bunlarla ilgili olarak, muayyen miktarda birleşime özürsüz ve izinsiz olarak iştirak etmiyenler hakkında, arz ettiğim gibi, birtakım müeyyideler konmuştur.

Biz bu müeyyidelerle yotindik ve komisyonlar hakkında ayrıca sayın arkadaşımın dedikleri şekilde bir müeyyide koyma yoluna gitmedik. Komisyonlara aidolan bu madde, eski maddenin aynıdır.

Genel Kurula aidolan ve bahsettiğim müeyyideleri ihtiva eden maddemiz hakkında da, bundan evvelki tüzük huzurlarımıza geldiği zaman, bâzı arkadaşlar tenkitte bulundular. Biz bu tenkitlere rağmen sözü geçen hükmü tasarıda muhafaza ettik, çıkarmaya taraftar olmadık. Biraz sonra bu madde gelecek ve tabiatıyla üzerinde görüşülecek; biz de fikrimizi ifade etmek fırsatını bulacağız.

Komisyonlara devamsızlığı muayyen miktarda oturunda bulunmayanlar şeklinde değiştirmeyi ve tezkere yazılmasını uygun bulduk. Öyle zannediyorum ki, devamsızlık dolayısıyla filân üyenin falan komisyondan istifa etmiş sayılması ve onun yerine bir üyenin seçilmesine dair bir tezkerenin Genel Kurulda okunması bu üyeye yapılacak en kuvvetli ve en ağır bir ihtar olması lâzımgelir. «Falan zat, filân komisyona yazılı olduğu sayıda devam etmediği için, şu madde hükümlerine göre o komisyondan istifa etmiş sayıldığından, yerine Genel Kurul yeni bir üye seçecektir», denilecektir.

SADIK ARTUKMAÇ (Yozgat) — 137 nci maddede buna dair bir hüküm vardır.

İQTÜZÜK KOMİSYONU SÖZCÜSÜ ÂMİL ARTUS (Devamla) — Evet efendim, Sayın Artukmaç'ın söyledikleri gibi 137 nci maddede -demin benim hatırıma gelmemişi- böyle bir hüküm vardır. Bakınız burada «Genel Kurul veya komisyon toplantılarına» deniyor. 137 nci maddeyi okuyorum.

«MADDE 137. — Genel Kurul veya komisyon toplantılarına, özürsüz olarak birbiri ar-

dınca iki birleşim katılmadığı, yapılan yoklamalar neticesinde anlaşılmış bulunan bir üye; Başkanlık Divanı kararıyle izinsiz sayılır.

Üyenin izinsiz geçirdiği günlere ait ödenekleri verilmez. Bu konudaki itirazlar, onbeş gün içinde Genel Kurula yapılır. Genel Kurul görüşmesiz iş'ari oyla kararını verir.»

Bilmiyorum, arkadaşımı tatmin ettim mi?

BAŞKAN — Madde hakkında başka söz istiyen var mı? Yok... Oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Görüşme usulü:

MADDE 35. — Komisyonların görüşlerinde, C. Senatosu Genel Kurulunun görüşme usulü uygulanır.

BAŞKAN — Madde hakkında söz istiyen var mı? Yok... Maddeyi oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Komisyonlarda söz kesmek, şahsiyatla uğraşmak ve düzeni bozmak :

MADDE 36. — Bir komisyonda söz kesilir veya şahsiyatla uğraşırsa yahut düzenliği bozacak hareketlerde bulunulursa; komisyon başkanı ilkinde uyarır, devamı halinde gerekirse oturuma ara verir ve meseleyi C. Senatosu Başkanına bildirir.

C. Senatosu Başkanı, bu gibi düzenlik bozucu hareketlerinden dolayı şikâyet olunan üye hakkında gerekli disiplin kovuşturması yapar.

İQTÜZÜK KOMİSYONU SÖZCÜSÜ ÂMİL ARTUS — Birinci fıkrada «bir komisyonda söz kesilir veya şahsiyatla uğraşırsa.» denmektedir. Son kelimedeki «sa» fazladır. Bu kelime «uğraşılır» olacak; «yahut düzenliği bozacak hareketlerde bulunulursa.» şeklinde devam edecektir.

BAŞKAN — Maddeyi tashih edilmiş olarak tekrar okutuyorum.

Komisyonlarda söz kesmek, şahsiyatla uğraşmak ve düzeni bozmak :

MADDE 36. — Bir komisyonda söz kesilir veya şahsiyatla uğraşılır yahut düzenliği bozacak hareketlerde bulunulursa; komisyon başkanı ilkinde uyarır, devamı halinde gerekirse oturuma ara verir ve meseleyi C. Senatosu Başkanına bildirir.

C. Senatosu Başkanı, bu gibi düzenlik bozucu hareketlerinden dolayı şikâyet olunan üye hakkında gerekli disiplin kovuşturması yapar.

BAŞKAN — Söz isteyen var mı?

MUAMMER OBUZ (Konya) — Efendim, uyarma kelimesi ihtar mânasına da gelir. Mütaakip maddede ihtar diye geçiyor. Acaba bunları birleştirmeye imkân yok mudur?

İÇTÜZÜK KOMİSYONU SÖZCÜSÜ ÂMİL ARTUS — Aynı mânaya gelmiyor efendim.

BAŞKAN — Madde hakkında başka söz isteyen?.. Yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Komasyonların tatilde çalışması :

MADDE 37. — Komisyonlar, her türlü tatil gününde de çalışmaya karar verebilirler.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen?

FERİT ALPİSKENDER (Manisa) — Muhterem arkadaşlar; İktüzüğün 40 ne maddesinde; komisyon her türlü tatil günü çalışmaya karar verebilir, denmektedir. Bu madde bu şekilde Yüksek Meclisin tatilde bulunduğu bir zamanda her hangi bir encümenin Meclise davet edilerek çalışmasını intacedebilir. Malûm-âliniz encümenler Meclisler namına, Meclislere izafeten ve onun ihtisas organı olarak çalışırlar. Her ne kadar o encümene dâhil olmıyan arkadaşlar Meclisin tatil yapmaması halinde burada bulunacakları için söz haklarını kullanabileceklerdir. Bu arkadaşlar teklifte bulunabilirler, encümenin çalışmasını, encümenle Hükümetin karşılıklı münasebetlerini kontrol ederek, encümenin çalışmasına müspet bir istikame verebilirler. Bu Meclisin hem vazifesi; hem de hakkıdır. Şimdi, tatilde bulunan bir Meclisin, bir encümeni toplantıya çağırıldığı vakit, Meclislerin üyeleri bu vaziyet karşısında bir murakabe hakkından mahrum olmuş olacaklardır. Nihayet, bu haklarını Umumi Heyete geldiği zaman kullanabileceklerdir. Fakat, hepiniz takdir buyurursunuz ki, bir meseleyi encümenin düzeltilmesi, ona şekil vermesi, yani kolaylık imkânları vardır. Heyeti Umumiye de ise bu durum daha da müşkül olur. Sonra, tahmin ediyorum ki, Anayasamızın 83 ne maddesiyle de ufak bir uygunsuzluk durumu vardır. «Türkiye Büyük Millet Meclisi, her yıl Kasım ayının ilk günü kendiliğinden toplanır.

Türkiye Büyük Millet Meclisi yılda en çok beş ay tatil yapabilir. Meclisler aynı zamanda tatile girerler...»

Şimdi, Meclislerin de aynı zamanda tatile girmesini kabul eden Anayasamız, bunun bir encümenin de kendi arasından ayrılışını ruhen tasvibetmez.

Nitekim, bugün mer'î olan eski Dahili Nizamnamenin 43 ne maddesini okumakta fayda mülâhaza ederim :

«Encümenler Meclisin tatili esnasında Heyeti Umumiye kararıyle muayyen işlerin müzakeresi için toplanabilirler.»

Şimdi burada bir hususiyet vardır ki; Heyeti Umumiye kendisinin malûmat ve rızası dâhilinde olarak encümene bir yetki veriyor ve o zaman toplanmasını tasvibediyor. Binaenaleyh Encümenin çalışmasına fevkalâde bir ahvalde müsaade edecek demektir. Fakat maddenin burada yazılışında ise, her türlü tatil gününde çalışmaya karar verebilir, denmektedir. Ama burada Umumi Heyetin bir kararı yoktur. Heyeti Umumiyenin haberi olsun veya olmasın, maddenin metnine göre, encümen toplanıp çalışabilecektir. Halbuki 43 ne maddede Umumi Heyetin vereceği müsaade ve muvafakat karşısında ancak çalışabilir ki, o zaman o kararı vermiş olan Umumi Heyet, encümenin ne zaman çalışacağından haberdar olduğu için encümende ilgisi olan üyeler gelip daha salim bir şekilde çalışabilirler. Eğer, hâdiise çok mühim ise, yani Meclislerin olağanüstü bir toplantıya çağırılması mecburiyeti var ise, zaten Heyeti Umumiye de toplantıda olduğundan, komisyon da kendiliğinden toplanmış olur. Böyle bir hal yok ise, bu vaziyet karşısında encümenlerin toplanmasında bendeniz büyük mahzurlar tecmül edileceğine inanıyorum. Yalnız, tatil ile ara vermek arasında bir hususiyet vardır. Tatilden maksat, zaten Dahili Nizamnamede de tasrih edildiğine, ayrıca Anayasamızın 83 ne maddesinde de belirtildiğine göre, burada 5 aylık bir tatilden bahsediliyor. Bunun dışında bir de ara vermek suretiyle yapılan tatiller vardır. Meselâ : Yılbaşında ara veriliyor, Ramazan Bayramı geliyor ara veriliyor, Kurban Bayramı geliyor ara veriliyor, ama, bu ara verme esnasında encümende mühim bir mesele derdest ise, encümen kendi işinin ehemmiyetine binaen devam karar verebilir.

Onun için bendeniz bu tatil meselesini çıkardım da, «komisyonlar olağanüstü hallerde, ara verme günlerinde çalışmaya karar verebilir» şekline koydum. Yani kısaca bu maddeden «tatil» kelimesini çıkarıp, bu maddeyi ara verme meselesine hasredelim. O zaman Meclisin encümenler üzerindeki murakabe hakkı da nez edilmemiş olur. Bu hususta bir de önerge takdim ediyorum. Yüksek tasvibinize mazhar olursa ki, o zaman 40 nci maddenin Anayasaya uygunluğu temin edilir ve parlamento teamüllerine de daha uygun bir mahiyet alır. Encümeni de buna iştirakini umarım.

İHSAN AKPOLAT (Muş) — Muhterem arkadaşlar; bendeniz de maddenin bâzı noktalarına işaret edeceğim. Bu, tatile sıfat olan «her türlü» kelimesini anhyamadım. Her türlü kelimesi bir sarahat ifade etmiyor. Her türlüden kasid, eğer ara vermek ise maddede bunu sarahaten izah etmek şarttır. Değil ise, sadece, komisyonlar tatil günlerinde çalışmaya karar verebilir, tarzında olması icabeder.

Bu bakımdan da maddede bir müphemiyet var. «Her türlü tatil», ben bu «Her türlü tatil» sözünden bir şey anlamıyorum. Bizim dilimizde tatil tatildir, tatilden başka bir şey değildir. Tatilin başka bir sıfatı varmış gibi, bunu bu şekilde getirmek suretiyle «her türlü tatil» sözü burada bir müphemiyet ifade eden bir anlam ortaya çıkarmasın. Komisyonun «Her türlü tatil» den kastı nedir? Lütfen bunu izah etsinler de, biz de maddeyi ona göre anlayalım.

BAŞKAN — Komisyonun bu husustaki mütalâası nedir?

İÇTÜZÜK KOMİSYONU SÖZCÜSÜ ÂMİL ARTUS — Efendim, komisyonda bu madde tedvin edilirken, komisyonun düşündüğü şu idi : Komisyonlar tatil günlerinde çalışabilsinler. Zaten bugünkü tatbikat da budur. Yani tatil günlerinden, maksat evvelâ hafta tatilleri var, malûmuâliniz Cumartesi, Pazar. Sonra millî bayramlar dolayısıyla yapılan tatiller var. Daha sonra dinî bayramlar dolayısıyla yapılan tatiller vardır. Burada her türlü kelimesi bu saydığım tatilleri kapsamak üzere kullanılmıştır.

Meclislerin senelik tatilleri komisyonun düşüncesinin dışındadır. Yani, bu maddeyle meclislerin iki ay veya üç ay tatile karar verdikleri sırada bir komisyonun kendi kendine toplanmaya

karar vermesi ihtimali düşünülmemiştir. Böyle bir maddeye ihtiyaç vardır. Komisyonlarda kesretle vâkı oluyor; Pazar ve Cumartesi günleri dahi, Senatoda mensubolduğum komisyon toplanmış, tatil günlerine tesadüf etmesine rağmen çalışarak Af Kanununu, Tedbirler Kanununu müzakere etmiştir. Bu kapıyı açık bırakmak için bu madde sevk edilmiştir. Bu maddeyi sevk etmekten maksat, meclisler tatile girsin; fakat, komisyonlar çalışmalarına devam etsinler, fikri değil idi. Bu husus hakkında Ferit Alpiskender arkadaşımızın beyan ettikleri endişelere mahal yoktur; bunu açıklamak isterim. Komisyonun zihniyeti, tatili bu şekilde ele almış değildi. Bunları söylemekten maksadım, bu konuşmalarımın da zapta geçmesi içindir. Bu mesele yeteri kadar aydınlanmamışsa, sizler tensip buyurduğunuz takdirde, maddede bir değişiklik yapmak mümkün olabilir. Fakat zannediyorum ki, **Ferit Alpiskender** arkadaşımızın vermiş olduğu **takrir**, bizim düşüncemizin dışında bir konu **telâkki** edildi. Bu takrir okunurken, mümkün olabildiği kadar dinledim, tabîi eğer yanlışlıyorsam. Bizim komisyonumuz tatili 3 kategoriye ayırıyor. Bu 3 kategori, tatil günlerinde, komisyonların çalışabilmelerine imkân sağlaması içindir. Bir vesile ile de şu hususu belirtmek isterim : Yüksek Heyetiniz, geçenlerde, burada Dilekçe Komisyonu hakkındaki bir konuyu görüştü. O günlerde Dilekçe Komisyonunun, Meclisin ara verme veya Meclisin Büyük yaz tatilinde, çalışabileceğine dair bir hüküm vardı. Demek ki; Dilekçe Komisyonu, dilekçelerin fazla olması ve müracaatların çokluğu dolayısıyla işleri intacetmek için tatillerde çalışabilecektir. Bu yetkiyi kabul buyurdunuz ve Dilekçe Komisyonuna verdiniz. Fakat bizim maddemiz bu konunun dışındadır. Yani, büyük tatilde çalışma meselesi maddenin dışında bulunuyor. Bilmiyorum arkadaşlarımı bu hususta tatmin edebildim mi?

FERİT ALPİSKENDER (Manisa) — Efendim, bu maddede esas itibarıyla Sayın Sözcüyle mutabıkız. Büyük tatil kastedilmiyor. Yalnız, maddede her türlü tatil deyince, âm ve mutlak bir mâna var. Bendenizin teklifim de zaten, ara verme diye, Anayasanın kabul ettiği muayyen günlere mahsustur.

İHSAN AKPOLAT (Muş) — Efendim; ben o noktaya işaret etmiştim. Komisyon Sözcüsü arkadaşımın verdikleri izahata aynen iştirak edi-

yorum. Cumartesi, Pazar, Bayram tatilleri tatil günleri olarak kabul ediliyor. Bu tatil günlerini «her türlü» sıfatından kurtarmak lâzımdır. Bunun için bir önerge takdim ediyorum.

İÇTÜZÜK KOMİSYONU SÖZCÜSÜ AMİL ARTUS — Önergeyi komisyon olarak kabul ediyoruz. Maddedeki «her türlü» kelimesinin çıkmasına komisyon iştirak etmektedir.

SADIK ARTUKMAÇ (Yozgat) — Efendim, ben takririni geri alıyorum.

BAŞKAN — Takririniz geri verilecektir.

Sayın Alpiskender, siz takririnizi geri alıyormusunuz?

FERİT ALPİSKENDER (Manisa) — Efendim bendeniz takririmin üzerinde duruyorum.

BAŞKAN — O halde, bu hususla ilgili 3 tane önerge var, bunları ayrı ayrı okutturup, oylarınıza arz edeceğim:

C. Senatosu Yüksek Başkanlığına

Şifahen arz eylediğim sebepler dolayısıyla 37'nci maddenin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif eylerim.

Manisa

Perit Alpiskender

MADDE 37. — Komisyonlar olağanüstü hallerde araverme günlerinde de çalışmaya karar verebilir.

Yüksek Başkanlığa

Maddenin şifahen izah ettiğim veçhile aşağıdaki şekilde kabulünü rica ederim

«Komisyonlar, tatil günlerinde de çalışmaya karar verebilir.»

Muş

İhsan Akpolat

C. Senatosu Sayın Başkanlığına

37'nci maddenin aşağıda yazılı şekilde değiştirilmesini arz ederim

Afyon

Mustafa Yılmaz İnceoğlu

Komisyonlar C. Senatosunun ara vermelerinde ve hafta tatillerinde çalışmaya karar verebilir.

Tatil günlerinde çalışmaları umumî heyetin tasvibine bağlıdır.

İHSAN AKPOLAT (Muş) — Birinci önergenin aleyhinde konuşacağım.

BAŞKAN — Buyurun.

İHSAN AKPOLAT (Muş) — Muhterem arkadaşlar, araverme ile tatil başka başka şeylerdir. Araverme Senatonun nihayet üç, beş aylık tatile girmesi demektir. Tatil günleri ise, Cumartesi, Pazar günleri, dini ve Millî bayramlardır. Bu bakımdan tatil günleri ile aravermeyi ayrı ayrı mütalâa etmek icabeder. Her türlü tatilden kasıt, sözcüsünün de ifade ettikleri gibi, Cumartesi, Pazar ve dini, millî bayramlardır. Lütfen bu iki şeyi birbirinden ayırt edelim.

FERİT ALPİSKENDER (Manisa) — Efendim, bendeniz lehte konuşacağım.

BAŞKAN — Buyurun.

FERİT ALPİSKENDER (Manisa) — Muhterem arkadaşlarım, bu, tatil ve araverme hakkındaki fikirlerini hürmetle dinledim. Yalnız bugün dahi encümenler Pazar ve Cumartesi günleri çalışma kararı verebiliyorlar. Hepimizin malûmudur ki, encümenlerin bu günlerde yani Pazar ve Cumartesi günlerinde sabahdan akşama kadar çalıştıkları vâkıdır. Sayın sözcü Artus Beyin buyurdıkları gibi, kendileri aravermeleri kastediyorlar. Bunlar da, Yılbaşı, Kurban Bayramı, Ramazan Bayramı gibi zamanlara inhisar ediyor. Tatil deyince, Meclislerin büyük tatili hatıra gelir. Onun için her türlü tatil, bu büyük tatili de kapsadığı, için bendeniz aravermelerde komisyonun fikirlerine iştirak ediyorum. Ve madde de araverme zamanında çalışılmasını tasvip ediyorum. Bunun içerisine Cumartesi, Pazar kendiliğinden girer. Bu, encümenlerin zaten salâhiyetleri cümlesindendir. Hürmetlerimle.

BAŞKAN — İki önerge daha var, okutuyorum.

C. Senatosu Başkanlığına

37'nci maddeye sarahat verilmek üzere komisyona iadesini arz ve teklif ederim.

Afyon Karahınar

Rasim Hancıoğlu

Sayın Başkanlığa

37'nci maddenin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederim.

Ankara

Rifat Etker

Madde 37. — Komisyonlar resmî tatil günlerinde de çalışmaya karar verebilirler.

BAŞKAN — Bu iki önergeden birincisi maksadımıza daha uygundur. Yeniden okutup oyunza arz edeceğim.

(Rasim Hancıoğlu'nun önergesi tekrar okundur.)

BAŞKAN — Önergeyi oyunza arz ediyorum. Kabul edenler... Kabul etmiyenler... Kabul edilmiştir. Madde önergelerle birlikte komisyona iade edilmiştir.

Komisyon belgelerinin saklanması :

MADDE 38. — Komisyonun belgeleriyle tutanakları ve bunların ilgili bulundukları tasarı ve teklifler, Genel Kurulca karara bağlandıktan sonra, C. Senatosu Başkanlık Divanıca C. Senatosu arşivlerinde muhafaza ettirilir.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen?... Yok. Maddeyi reylerinize arz ediyorum. Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Üçüncü Bölüm

Gündem

C. Senatosu gündemi :

MADDE 39. — C. Senatosunun gündemi Başkanlık Divanıca aşağıdaki sıraya göre düzenlenir :

a) Başkanlık Divanının Genel Kurula sunuşları;

b) Sorular ve genel görüşme;

c) Öncelikle görüşülmesi kararlaştırılan işler;

d) Haklarında ivedilik kararı verilen işler;

e) Bir defa görüşülecek işler;

f) İkinci defa görüşülecek işler;

g) Birinci görüşülmesi yapılacak işler.

e, d, e, f, g fıkralarında yazılı işler komisyondan Başkanlığa gelme sırasına göre görüşülür. Ancak, gerekirse Genel Kurul bu sırayı değiştirebilir.

Gündem en az 24 saat önce Başbakanlığa ve bütün bakanlıklara gönderilir ve üyelere ilân olunur.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen? Buyurun, Sayın Artukmaç.

SADIK ARTUKMAÇ (Yozgat) — Muhterem arkadaşlar, gündemin sırasında bir zühul yapı-

mış olduğu kanaatindeyim. Şöyle ki, (E) bendi bir defa görüşülecek işler, ondan sonra (F) bendi, ikinci defa görüşülecek işler deniliyor. Bunun ikinci defa değil, iki defa görüşülecek işler olması ve (G) bendi de haşıvdir, çıkarılması lâzımdır.

Şu halde maddenin şu şekilde düzenlenmiş olması iktiza eder :

(F) bendindeki «ikinci» kelimesinin «iki» olarak yazılması, (G) bendinin çıkarılması ve mütaakıp fıkralarda (G) harfinin çıkarılması lâzımdır. Bu hususta bir önerge takdim ediyorum, kabulünü istirham ederim. Hürmetlerimle.

BAŞKAN — Madde hakkında başka söz isteyen? Yok. Komisyonun bir mütalâası var mı efendim? Buyurun.

İÇTÜZÜK KOMİSYONU SÖZCÜSÜ AMİL ARTUS — Efendim, maddenin hatalı olmadığı kanaatindeyiz. Zaten önünüzde bulunan bugünkü gündemi alıp göz gezdirdiğiniz zaman bunun böyle olduğu kolayca anlaşılabacaktır. Gündemin daima en son kısmı, iki defa görüşülecek işler diye ayrılmıştır. İkinci görüşmesi yapılacak işler, birinci görüşmesi yapılacak işler diye. Burada gündemi sayarken ayrıca gayet tabii olarak umumî başlık konulmamıştır. Uzatmamak için ikinci defa görüşülecek işler, yani birinci müzakeresi yapılmış olan işler, ondan sonra da birinci görüşülmesi yapılacak, yeni gelen işler ki bunlar en sondadır. İkinci defa görüşülecek işler, daha evvel birinci görüşülmesi yapılan işlerdir. Bir de «E» fıkrasında Anayasaya göre bir defa görüşülecek işler yani, ek kanunlar ve saire gibi yalnız bir defa görüşülecek işler yer almaktadır. Binaenaleyh, burada bir yanlışlık bahis konusu değildir. Maddenin aynen kabul edilmesini rica ederim.

BAŞKAN — Sayın Artukmaç.

SADIK ARTUKMAÇ (Yozgat) — Muhterem arkadaşlarım, Sayın Sözcünün yanılttığı kanaatindeyim. Cumhuriyet Senatosuna gelen işler ya bir defa görüşülecek işler, yahutta iki defa görüşülecek işler. Gündemin de buna göre tanzim edilmesi lâzımgelir. Yani birinci defa görüşülecek işler diye bir şey yoktur. Kendileri de dediler ki, iki defa görüşülecek işler. Binaenaleyh, (F) fıkrasındaki (ikinci defa) tâbirinin (iki defa görüşülecek işler) olarak yazılmasını ifade etmiş idim. Teklifimde yine ısrar ediyorum.

Birinci görüşmesi yapılacak işler ibaresi burada tamamıyla yersizdir ve hasıvdır. Çünkü her gelen iş, kategorisi itibariyle iki defa görüşülecek iştir, veya bir defa görüşülecek iştir. Bunun gündeme alınması icabeder. Birinci defa görüşülecek iş diye bir iş olmaması lâzımdır. Hürmetlerimle.

MEHMET HAZER (Kars) — Söz istiyorum

BAŞKAN — Buyurun.

MEHMET HAZER (Kars) — Muhterem arkadaşlar, komisyonun bu tertibi maksada uygundur. Eski tüzükte de böyledir. Bir kanun tasarısı veya teklifi Heyeti Umumiye'ye gelirken bunun kaç defa müzakere edileceği belli değildir. Aslında iki defa müzakereye tâbi olabilir, ama bir kanun, bir tasarı muhakkak iki defa görüşülür diye gelmez.

Bir defa görüşülür, bu birinci görüşmedir. Diğer muameleler tamamlanır, o zaman da ikinci görüşmesi yapılır. Binaenaleyh, bu iki görüşme sayılmaz. İki defa görüşülmeye tabii bir kanun lâyiha veya teklifinin durumu başlangıçta belli değildir. Belki, ileride ikinci görüşmeye ihtiyaç hâsıl olacaktır. Onun için «ikinci defa görüşülecek işler» ifadesi yerindedir. Bunun böyle muhafaza edilmesini rica ederim.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen var mı efendim? Yok. Bir önerge var okutup oynuna arz edeceğim.

Yüksek Başkanlığa

Şifahen arz ettiğim sebepler dolayısıyla, 39 ncu maddenin (f) fıkrasındaki (ikinci) kelimesinin (iki) olarak değiştirilmesini ve (g) fıkrasıyla e, d, e, f harflerinden sonra yazılmış olan (g) harfinin madde metninden kaldırılmasının oya arzım teklif ederim.

Yozgat

Sadık Artukmaç

BAŞKAN — Komisyon katılıyor mu?

İÇTÜZÜK KOMİSYONU SÖZÜSÜ AMİL
ARTUS — Katılmıyoruz.

BAŞKAN — Komisyon katılmıyor. Önergeyi oylarınıza sunuyorum : Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum : Kabul edenler... Etmeyenler... Madde kabul olunmuştur.

Dördüncü Bölüm

C. Senatosunda öncelik ve ivedilikle görüşme

Öncelikle görüşme kararı :

MADDE 40. — Hükümet veya komisyon tarafından yazılı ve gerekeceği bir istek üzerine, C. Senatosu, uygun görürse bir tasarı veya teklifin diğer işlerden önce görüşülmesine karar verebilir.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen? Yok.. Maddeyi oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

İvedilik kararı istenmesi :

MADDE 41. — Bir tasarı veya teklif hakkında ya sunulurken yahut birinci görüşmesinden evvel Hükümet veya teklif sahibi veyahut ilgili komisyon ivedilik kararı isteyebilir.

Bir tasarı veya teklifin yalnız bir defa görüşülmesiyle yetinilmesi için C. Senatosunun kabul edeceği esassız bir sebeholmadıkça ivedilik kararı verilemez.

İvedilik kararını isteyenler, gerektiğinde, o kararın geri alınmasını da isteyebilirler.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen var mı? Buyurun Sayın Akpolat.

İHSAN AKPOLAT (Muş) — Efendim, burada da kısaca sunu arz edeyim; bir tasarı veya teklif hakkında «ya sunarken» deniyor. Nereye sunarken? Burada muazzam bir ifade düşüklüğü var. Komisyondan rica ediyorum, maddeyi geri alsınlar ve bu maddeye daha vâzıh bir şekil versinler. Bu madde, bir tasarı veya teklif hakkında «ya sunulurken veyahut birinci görüşmesinden evvel» deniliyor. «ya» kelimesi muhakkak cümlecikler arasında müstakil cümleleri tam cümle haline getirirken kullanılır. Böyle başlangıçta hiçbir sebep yokken «sunulurken» kelimesinin mânası yoktur. Burada bir ifade zayıflığı vardır. Komisyondan rica ediyorum, bu maddeyi geri alsınlar.

BAŞKAN — Sayın Artukmaç.

SADİKA RTUKMAÇ (Yozgat) — Efendim bu bölümde bir tasnif hatası olduğuna kaniim. Matlapta «Öncelikle görüşme kararı» deniyor, 41 nci maddede. Ondan sonra bölümün sonuncu maddesinde «Öncelikle görüşme kararının sonucu» denilmektedir.

Mâruzatım şudur ki; bu 44 ncu maddenin 40

nei maddeden sonraya alınması lâzımgelir. Zannediyorum ki, komisyon da fikrime iştirak eder.

Hürmetlerimle.

BAŞKAN — Madde hakkında başka söz istiyen yok. Komisyonun bir mütalâası var mı efendim? Buyurun Sayın Artus.

İÇTÜZÜK KOMİSYONU SÖZCÜSÜ ÂMİL

ARTUS — Efendim, bir tasarı veya teklif iki haliyle derpiş ediliyor. Ya, bu tasarı veya teklif sunulurken ivedilik kararı istenilir. Veyahut, birinci görüşmesinden evvel Hükümet veya teklif sahibi veya ilgili komisyon ivedilik kararı ister. Tasarıyı, Hükümet sunarken, yani Meclise verirken, yahut teklif sahibi keza aynı şekilde bunu sunarken ivedilik kararı ister. Böyle olmadığı taktirde (ki, eksteniyetle böyle olmuyor,) yine, bu teklif sahibi veya Hükümet veya komisyon, birinci müzakereden evvel, heyeti umumiyeden ivedilik kararı verilmesini ister. Birinci fıkraya ait olan mâruzatım bu kadar.

Bundan evvel maddenin yeri hakkında Sayın Sadık Artukmaç arkadaşımızın ifadelerine gelince; bu bölümün umumi başlığı «Cumhuriyet Senatosunda öncelik ve ivedilikle görüşme» dir. Bundan evvelki maddede öncelikle görüşme kararı söz konusu edilmiştir. Şimdiki madde ivedilikle görüşmeyi de söz konusu etmektedir, ivedilikle görüşmeyi kimlerin isteyebileceğini söylüyor ve bundan sonra ivedilik kararının verilmesinden bahsediyor. Bu bölümün son iki maddesiyle öncelik ve ivedilik kararlarının sonuçları ifade ediliyor. Hukuki tarife göre, verilen bu ifadelerde hükümler nedir, verilen öncelik kararının neticesi nedir, verilen ivedilik kararının neticesi nedir; son iki maddeye göre bu kararlar neyi sağlar ve neyi temin eder? Pek tabii olarak bir şeyin sonucu en sonunda olması lâzımdır. Evvelâ 40 ne maddede işin mahiyeti anlatılıyor. Görüşmekte olduğumuz 41 ne madde ivedilik kararının ne zaman ve kimler tarafından istenilebileceğini zikrediyor. Bundan sonraki madde ise ivedilik kararının ne şekilde verileceğini anlatıyor ve mütâakıp iki madde de, öncelikle görüşme ve ivedilikle görüşme kararlarının sonuçlarını veriyor. Binaenaleyh maddelerin sırasının mantikî bir tertip dâhilinde olduğu kanaatindeyiz. Bu bakımdan ben Sadık Artukmaç arkadaşımın, maddelerinin yeri değiştirilsin, teklifine katılacağım. «Sunulmak» kelimesi, okunduğu zaman, lisani ağırlaştırır-

bir ifade teşkil etmiyor. «Bir tasarı veya teklif hakkında ya sunulurken, yahut birinci görüşmesinden evvel, Hükümet veya teklif sahibi, veya komisyon ivedilik kararı isteyebilir» Bunda bir ağırlık görmüyorum.

İHSAN AKPOLAT (Muş) — Nereye efendim, nereye sunulurken. Anlaşılmıyor.

İÇTÜZÜK KOMİSYONU SÖZCÜSÜ ÂMİL

ARTUS (Devamla) — Efendim, bunu arzu ediyorsanız ilâve edelim. Fakat, herkesce çok malumdür nereye sunulduğu.

MEHMET HAZER (Kars) — Efendim «başlarken, ya sunulurken» şeklinde olması daha tabii. «ya» kelimesini başa koymaya lüzum yok.

İÇTÜZÜK KOMİSYONU SÖZCÜSÜ ÂMİL

ARTUS (Devamla) — «ya» yı çıkarırız efendim. Bu taktirde, maddenin bölümü «Bir tasarı veya teklif hakkında sunulurken, yahut birinci görüşmesinden evvel hükümet veya teklif sahibi veyahut ilgili komisyon ivedilik kararı isteyebilir» şeklinde olacaktır.

SADIK ARTUKMAÇ (Yozgat) — Efendim eski 44 ne maddenin 2 ne fıkrasıyla, yine eski 45 ne maddenin 1 ne fıkrasının lüzumsuz olduğu kanaatindeyim.

İÇTÜZÜK KOMİSYONU SÖZCÜSÜ ÂMİL

ARTUS (Devamla) — Niçin efendim?

SADIK ARTUKMAÇ (Devamla) — İlgili komisyon kelimesinden sonra gerekçeli bir yazıyla ibaresini katmak suretiyle bu iki fıkra da kendiliğinden hüküm ifade etmez bir hale gelir. Bu hususta ne düşünüyorsunuz?

İÇTÜZÜK KOMİSYONU SÖZCÜSÜ ÂMİL

ARTUS (Devamla) — 45 ne madde hakkında bir şey söylemediniz.

SADIK ARTUKMAÇ (Yozgat) — 45 ne maddede «Yukarıdaki maddede belirtilen şartlar bulunduğu takdirde ivedilik kararının yazılı olarak istenmesi lâzımdır» denmektedir. Yukarıdaki fıkroda belirtilen şart yok. O ancak esaslarını tesbit ediyor. Şu, şu şu şeklinde müraعات edilir, deniyor.

Maruzatım şu oluyor: «Hükümet veya teklif sahibi veyahut ilgili komisyon ivedilik kararı isteyebilir» dedikten sonra artık ikinci fıkra haşiv halinde oluyor. Onu da çıkardığımız takdirde daha insicamlı maddeler haline gelir. Bu hususta komisyon ne düşünüyor?

İÇTÜZÜK KOMİSYONU SÖZCÜSÜ ÂMİL

ARTUS (Devamla) — Efendim, ivedilik ka-

rarının Meclislerde çok suiistimal edildiğinden şikâyet edilmiştir. Geçen gün, bu kürsüden bir arkadaş, haklı olarak «Her tasarımı ivedilikle mi görüşeceğiz. Senato hikmeti vücudunu bulamıyor, meselelere iyice eğilemiyoruz» diye dert yamıyordu. Ve birçok arkadaş da şikâyete iştirak etmişti. Şimdi, buyduğunuz gibi, «görüşülmesinden evvel gerekceli bir yazı ile» demek suretiyle de bu işi halletmek kabildir. Fakat, ivedilik kararının verilmesi için esaslı bir sebep olmadıkça bu karar verilemez diye ayrıca, bir ikaz, bir uyarı olmak üzere bu fıkranın sevkinde bir fayda mülâhaza ettik ve «Bir tasarı veya teklif yalnız bir defa görüşülmesiyle yetinilmesi için Senatonun kabul edeceği esaslı bir sebep olmadıkça ivedilik kararı verilemez» diye, bir âmir ve herkesi uyaran hüküm sevk ettik. Böyle kalmasında fayda mülâhaza ettiğimiz için fıkrayı aynen muhafaza ediyoruz, maddeyi kısaltmak istemiyoruz, meselenin önemi dolayısıyla fıkranın aynen bırakılmasını istihham ediyorum.

45 nci maddenin 1 nci fıkrasına gelince : «Yukardaki maddede belirtilen şartların bulunduğu bir kere daha tekrar edilmiştir. Yani ivedilik kararının geliş güzel verilmemesi için, sözü geçen esaslı sebepler bulunduğu takdirde verilmek suretiyle bu hakkın yerinde kullanılması maksadıyla bu kelimeler kullanılmıştır. Bu itibarla eski 45 nci maddenin 1

nci fıkrasının da aynen bırakılması gerektiği kanaatindeyim.

BAŞKAN — Sayın Akpolat; zatiâliniz bu maddede (ya) kelimesi hakkında bir teklif yaptınız. Bay Hazer de sizin mütalâanıza iştirak ettiğini bildirdi. Komisyon da bunu kabul ediyor, «ya» kelimesini çıkaracak. Bu suretle isteğiniz hâsıl olmuş bulunuyor. Tavrınızı oya koymam için ısrar ediyor musunuz?

İHSAN AKPOLAT (Muş) — Yine oluyor efendim, komisyona iadesi lâzımdır.

Yüksek Başkanlığa

Maddenin komisyona iade edilerek vuzuh kazandırılmasını arz ederim.

Muş

İhsan Akpolat

BAŞKAN — Komisyon iştirak ediyor mu efendim?

İÇTÜZÜK KOMİSYONU SÖZCÜSÜ AMİL ARTUŞ — Hayır efendim, maddenin komisyona iadesine bir sebep yok. Böyle maddelerin sık sık komisyona iadesi tüzüğün çıkmasını geciktirir. Maddeden «ya» kelimesinin çıkması kâfidir. Biz «ya» kelimesinin çıkmasını kabul ediyoruz.

BAŞKAN — Komisyon önergeye iştirak etmiyor. Önergeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir. Madde komisyona iade edilmiştir.

Bir önerge var, okutuyorum.

6. — BAŞKANLIK DİVANININ GENEL KURULA SUNUŞLARI

1. — *Osman Saim Sarıgöllü ve arkadaşlarının, Cumhuriyet Bayramının yaklaşmış bulunması sebebiyle, toplantılara 1 Kasım 1962 gününe kadar ara verilmesine dair önergesi.*

Yüksek Başkanlığa

1. İctüzük görüşmelerinin 1 Kasım toplantısından sonra devamına ve İctüzük Komisyonun görevine tasarının kesinleşmesine kadar devam etmesine.

2. Araya Cumhuriyet Bayramı gireceğinden ve uzun vâdeli plânın sayın üyeler tarafından tetkikine imkân sağlamak üzere, 1 Kasım 1962 Perşembe günü saat 15 te topla-

nılmak üzere birleşimin talikini saygı ile arz ve talebederiz.

A. P. Grubu adına	C. H. P. Grubu adına
Aydın	Konya
Osman Saim Sarıgöllü	Sedat Çumralı
Y. T. P. Grubu adına	İctüzük Komisyonu
Tokat	Başkanı
Osman Hacıbaloglu	Ahmet Yıldız

BAŞKAN — Önergeyi oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

1 Kasım 1962 Perşembe günü saat 15 te toplanılmak üzere Birleşimi kapatıyorum.

Kapanma saati : 17,15